

SPECIÁLIS OSZTÁLYOZÁSI RENDSZEREK

Babiczy Béla

ELTE Könyvtártudományi Tanszék

Az utóbbi évtizedekben az irodalomfeltárás célját szolgáló osztályozási rendszerekről szóló tanulmányok, kiadványok mennyisége jelentősen megnövekedett. Az osztályozáselméleti kutatások fellendülésén kívül megnőtt a gyakorlati szempontból jelentős különféle publikációk száma is. Új egyetemes osztályozási rendszerek létrehozására újabban viszonylag kevés erőfeszítés történik. Az Egyetemes Tizedes Osztályozás /ETO/ korszerűsítése a FID /Nemzetközi Dokumentációs Szövetség/ osztályozási bizottságainak /FID/C ... bizottságok/ kísérelt rendszerében, a keleti és nyugati országok együttműködésével folyik és az ETO táblázatainak világszerte új kiadásai jelennek meg.

Az ETO-nak a tájékoztatásban betöltött, változatlanul fontos, sőt megnövekedett szerepe ellenére, az egyetemes rendszer előnyei mellett /nemzetközi együttműködés, központi feldolgozás stb./ tapasztalható, hogy bizonyos hátrányainak kiküszöbölése érdekében a sajátos szakágazati tájékoztatási intézményekben számos, a különleges feladatoknak jobban megfelelő, speciális /autonóm/ szakrendszereket, kódrendszereket, tárgyszórendszereket, vezérszórendszereket stb. is kidolgoznak. A sajátos feltárás szükségessége és a felhasználók eltérő jellegű, differenciált igényeinek kielégítése indokoltta tehát az ilyen autonóm szakrendszerek kidolgozását vagy használatát. Különösképpen szükségesek lehetnek ezek egy-egy szűkebb szakterület irodalmának mechanikus /lyukkártyás, gépi stb./ feldolgozása esetén. Ezek az autonóm szakrendszerek egyúttal igen hasznosak az egyes szakterületek osztályozásának tanulmányozása szempontjából az ETO fejlesztésével foglalkozók számára is.

A fentiek miatt határozta el a TMT szerkesztősége, hogy Szakozási kérdések c. rovatában a jövőben az ETO kérdései mellett - kiegészítve az osztályozás értelmezését a szisztematikus osztályozási rendszereken kívül a vezérszavas /tárgyszavas/ rendszerekre és az indexelésre is - ezeknek a problémáknak is rendszeresen helyt ad. A speciális /autonóm/ osztályozási rendszerekkel foglalkozó irodalom mind osztályozáselméleti tanulságok levonásához, mind pedig hasonló speciális szakrendszerek kidolgozásához hasznos lehet.

E kérdésekkel foglalkozó irodalom bemutatását az Informations - UFOOD c. folyóirat 1966. márciusi számában közzétett jegyzék: Répertoire de plans de classification et de listes de mots-matières pour indexage de documents. = Informations - UFOOD 112.köt. Új folyam. 13.k. 3.sz. 1966. p.4-87.ismertetésével kezdjük.

A szakkönyvtári és dokumentációs tájékoztatási munkamódszerek tanulmányozásához igen hasznos bibliográfiai összeállítást közöl az Union Française des Organismes de Documentation /Francia Dokumentációs Szervezetek Szövetsége/ folyóiratának fent megjelölt száma.

A dokumentációs feldolgozás céljára szolgáló osztályozási táblázatokat és indexelési vezérszó-jegyzékeket a témakört jelölő tárgyszó-csoportok rendjében sorolja fel. A 61 tárgyszó alatt 373 bibliográfiai tétel sorakozik, összesen 325 teljes címlírás és 48 utalás rövidített címlírással olyan esetben, ha a kiadványt más tárgyszó alatt is felvették már. A felsorolt szakrendszerek és vezérszó-jegyzékek nagyobbik része műszaki-gazdasági vonatkozású. A fontosabb osztályozási rendszerek és vezérszó-jegyzékek esetében nemcsak címlírást /és címfordítást/ ad, hanem /8 esetben/ magát a szakrendszert vagy annak főbb csoportbeosztását is közli, így szabadalmi leírások holland rendszerét és nemzetközi osztályozásának vázlatát, az automatika szakrendszerét, a tranzisztorok gyártásmód szerinti osztályozását, a növényi olajok osztályozását, az Institut International de Soudure /Nemzetközi Hegesztési Intézet/ szakrendszerének főcsoportjait stb.

A speciális szakrendszerek 1. és 2. része e kiadvány alapján az automatika /p.31-32./ és a hegesztés /p.79-81./ speciális szakrendszerét mutatja be.

Az automatikára vonatkozó irodalom osztályozási rendszerének vázlat

Speciális osztályozási rendszerek

1. rész

1. Az automatikus irányítás általános elmélete

- 1-1. Matematikai módszerek
- 1-2. Kibernetika

2. Automatikus rendszerek és elemeik elméleti és kísérleti vizsgálata

- 2-0. Automatikus rendszerek és elemeik elmélete; általánosságok
- 2-1. A szabályozott rendszerek dinamikája
- 2-2. A szabályozók elmélete
- 2-3. A folyamatos automatikus irányítás elmélete

² BROIDA, V.: Classification generale de la commande automatique. = Mesures, 26.k. 295.sz. 1961.dec. p.1431-1436.

- 2-4. A szakaszos automatikus irányítás elmélete
 - 2-5. Az optimumszabályozó, autoadaptív és tanuló automaták elmélete
 - 2-6. Automatikus rendszerek és elemeik kísérleti vizsgálata
3. Az automatikus irányítás alkalmazása a fizikában
- 3-1. Villamos és mágneses mennyiségek ellenőrzése és szabályozása
 - 3-2. Nem villamos mennyiségek ellenőrzése és szabályozása
4. Az automatikus irányítás eszközei és elemei
- 4-0. Az automatikus irányítás eszközeinek és elemeinek általános sajátosságai
 - 4-1. Az automatikus irányítás elemeinek gyártása, működése és karbantartása
 - 4-2. Az érzékelés és a mérés elemei
 - 4-3. Az átalakítás és a távolsági átvitel elemei
 - 4-4. Erősítők és relék
 - 4-5. Matematikai és logikai elemek
 - 4-6. A szabályozás egésze
 - 4-7. Szabályozók
5. Az automatikus irányítás ipari alkalmazásai
- 5-1. Automatikus irányítás a mezőgazdaságban
 - 5-2. Automatikus irányítás a bányászatban
 - 5-3. Automatikus anyagmozgatás
 - 5-4. Automatikus irányítás az építőiparban és a közművesítésben
 - 5-5. Automatikus irányítás az energiatermelésben és -felhasználásban
 - 5-6. Automatikus irányítás a feldolgozóiparban
 - 5-7. Automatikus irányítás a közlekedésben
 - 5-8. Automatikus irányítás a távközlésben
 - 5-9. Az automatikus irányítás különleges alkalmazásai
6. Egyéb
- 6-1. Az automatikus irányítás története
 - 6-2. Az automatikus irányítás gazdasági, társadalmi és politikai szempontjai
 - 6-3. Az emberi irányítás és annak szabályossága
 - 6-4. Az automatikus irányítás szabályai
 - 6-5. Az automatikus irányítás fogalom meghatározásai/terminológiája
 - 6-6. Az automatikus irányításra vonatkozó szabadalmak
 - 6-7. Az automatikus irányítás bibliográfiája és dokumentációja
 - 6-8. Az automatikus irányítás oktatása
 - 6-9. Az automatikus irányítással foglalkozó tudományos és műszaki egyesületek

A Nemzetközi Hegesztési Intézet osztályozási táblázatának
főbb szakcsoportjai*

Speciális osztályozási rendszerek

2. rész

A/B Gáz, kalciumkarbid, energia

A Acetilén

BAF Kalciumkarbid

BH Éghető gázok /acetilénen kívül/

BJO Oxigén és nem éghető gáz

BR Acetilént és vegyületeit, kalciumkarbidot és oxigént felhasználó kémiai ipar

BT Az acetilén, a karbid és az oxigén alkalmazása /a hegesztés és a kémiai alkalmazás kivételével/

BVX Energia

BV Lángok. Égők és kemencék tanulmányozása

BW Villamos energia

BX Különféle energiaforrások

C/F Anyagok és készülékek

C/D Anyagok és készülékek a gázzal kapcsolatban

C A gázfejlesztő és elosztó berendezések

D A gázhegesztési és a rokon eljárások anyagai és berendezései

* AMERICAN WELDING SOCIETY. Filing classification of welding, brazing, soldering and cutting processes... of the American Welding Society. /Az American Welding Society osztályozása a hegesztési, keményforrasztási, lágyforrasztási és vágási eljárásokra./ New York, American Welding Society, 1936. 20 p.

GREEN, /Robert S./: Welding Patent Classification in the A.F. Davis Welding Library./Hegesztési szabadalmak osztályozása az A.F. Davis Hegesztési Könyvtárban./ Columbus, Ohio State University, 1950. 74 p.

INSTITUT INTERNATIONAL DE SOUDURE. Classification table of the documentation. Tableau de classification de la documentation. 2.ed. /A dokumentációs osztályozás táblázata./ Paris, Publication de la Soudure Autogène, 1958. 39 p.

- E Villamos anyagok és készülékek
 - EAB Szigetelők és vezetékek
 - ECY Villamos hegesztési és rokon eljárások anyagai és berendezései
- F Különféle anyagok és készülékek

H/J Hegesztés és rokon eljárások

H/I Hegesztés

- H Összeállítás
- LAK Felrakás
- IN Hegesztés víz alatt
- J A hegesztéssel kapcsolatos eljárások
 - JAD Metallizáció /Fémszórás/
 - JH Felületi edzés
 - JJV Vágás. Darabolás
 - JZ Különféle eljárások

K/P Alkalmazások

K/L Különféle anyagoknál való alkalmazás

- K Vasfémek
- LAV Nemvasfémek
- LX Fémek fémbevonatokkal
- LZ Nemfémcs anyagok

MP Alkalmazások a gyártásban és a javításban

- M Fémszerkezetek
- N Kazán- és csőgyártás
- O Közlekedési eszközök
- PAY Mechanikai gyártmányok
- PZ Különféle tárgyak

Q/T A hegesztés és a hegesztett szerkezetek vizsgálata

- Q Hegesztési anyagok
- R A hegesztés általános kérdései
- S A hegesztések tulajdonságai és vizsgálatok
- T A hegesztett szerkezetek ellenőrzése és tanulmányozása

U/X	Üzemek és szervezetek
U/V	Üzemek és közszolgáltatások
WAF	A hegesztés és a vele kapcsolatos eljárások gazdasági problémái
WHT	Munka
	WH Munkaerő
	WIN Szakképzés
	WPR Egészségügy és biztonság
	WS Munkaszervezés
WUX	Jogszabályok
	WU Szabályzatok és szabványosítás
	WV Iparjog stb.
	WW Szabadalmak
XAR	Szervezetek és egyesületek
XSX	A műszaki és ipari élet /üzemi élet/ megnyilvánulásai
XZ	Különféle területek
Y	Általános művek
	Kézikönyvek, oktatási és népszerűsítő anyagok, ipari /üzemi/ kiadványok, szemlék, történeti tanulmányok, szótárak, bibliográfiák
Z	Vegyes művek

§§§